

Међународни научни скуп
Савремена српска фолклористика X
Топола, 18–20. јун 2021.

КЊИГА АПСТРАКАТА И
ПРОГРАМ СКУПА

International Scientific Conference
Contemporary Serbian Folkloristics X
Topola, June 18–20, 2021

BOOK OF ABSTRACTS AND
CONFERENCE PROGRAMME

Београд–Топола, 2021.

Издавачи

Удружење фолклориста Србије, Београд
Универзитетска библиотека „Светозар Марковић”, Београд
Културни центар Топола

За издаваче

Бранко Златковић
Александар Јерков
Мирољуб Марковић

Уредници

Јелена Јовановић
Бранко Златковић
Јована Милованчевић
Ана Савић

Техички уредник

Синиша Стојчевић

Штампа

Штампарија „Ђурђевдан”, Аранђеловац

Тираж

60 примерака

Одржавање скупа помогли

Општина Топола
Министарство културе и информисања Републике Србије
Задужбина краља Петра I на Опленцу

Програмски одбор

др Дејан Ајдачић, професор, Универзитет у Гдањску

др Милина Ивановић Баришић, виши научни сарадник, Етнографски институт САНУ, Београд

др Смилана Ђорђевић Белић, виши научни сарадник, Институт за књижевност и уметност, Београд

мр Станиша Војиновић, историчар књижевности, Београд

академик Нада Милошевић Ђорђевић, Српска академија наука и уметности, Београд

др Бранко Златковић, виши научни сарадник, Институт за књижевност и уметност, Београд

др Александар Јерков, редовни професор, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић”, Београд

др Јелена Јовановић, дописни члан САНУ, Музиколошки институт, Београд

др Саша Кнежевић, редовни професор, Филозофски факултет, Пале

др Данка Лајић Михајловић, научни саветник, Музиколошки институт САНУ, Београд

др Андреј Мороз, редовни професор, Филолошки факултет МГУ, Москва

др Веселка Милчева Тончева, доцент, Институт за етнологију и фолклористику с Етнографским музејем БАН, Софија

Игор Петровић, Општина Топола

др Валентина Питулић, редовни професор, Филозофски факултет, Косовска Митровица

др Љубинко Раденковић, дописни члан САНУ, Београд

др Биљана Сикимић, научни саветник, Балканолошки институт САНУ, Београд

др Бошко Сувајџић, редовни професор, Филолошки факултет, Београд

др Габријела Шуберт, редовни професор, инострани члан САНУ, Универзитет „Фридрих Шилер”, Јена

Организациони одбор

др Бранко Златковић, Институт за књижевност и уметност, Београд

мр Дејан Илић, Институт за књижевност и уметност, Београд

др Јелена Јовановић, Музиколошки институт САНУ, Београд

мр Јована Милованчевић, Радио Београд

мр Марина Младеновић Митровић, Институт за књижевност и уметност, Београд

др Данка Лајић Михајловић, Музиколошки институт САНУ, Београд

мр Тајјана Вујновић Пјевач, Филозофски факултет, Нови Сад

мр Љубица Поповић, Културни центар Топола

мр Ана Савић, Институт за књижевност и уметност, Београд

Programme Committee

Dr. Dejan Ajdačić, Professor, University of Gdansk

Dr. Milina Ivanović Barišić, Senior Research Associate, Institute of Ethnography SASA, Belgrade

Dr. Smiljana Djordjević Belić, Senior Research Associate, Institute for Literature and Arts, Belgrade

Mag. Staniša Vojinović, Literary Historian, Belgrade

Dr. Nada Milošević Djordjević, Academician, Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade

Dr. Branko Zlatković, Senior Research Associate, Institute for Literature and Arts, Belgrade

Dr. Aleksandar Jerkov, Full Professor, University Library 'Svetozar Marković', Belgrade

Dr. Jelena Jovanović, Institute of Musicology, Corresponding Member of SASA, Belgrade

Dr. Saša Knežević, Full Professor, Faculty of Philosophy, Pale

Dr. Danka Lajić Mihajlović, Senior Research Associate, Institute of Musicology SASA, Belgrade

Dr. Andrey Moroz, Full Professor, Faculty of Philology MGU, Moscow

Dr. Veselka Milčeva Tončeva, Assistant Professor, Institute of Ethnography and Folklore Studies with Ethnographic Museum

Igor Petrović, Municipality of Topola

Dr. Valentina Pitulić, Full Professor, Faculty of Philosophy, Kosovska Mitrovica

Dr. Ljubinko Radenković, Corresponding Member of SASA, Belgrade

Dr. Biljana Sikimić, Principal Research Fellow, Institute for Balkan Studies SASA, Belgrade

Dr. Boško Suvajdžić, Full Professor, Faculty of Philology, Belgrade

Dr. Gabriella Schubert, Full Professor, 'Friedrich Schiller' University Jena, Foreign member of SASA

Organisation Committee

Dr. Branko Zlatković, Institute for Literature and Arts, Belgrade

MA Dejan Ilić, Institute for Literature and Arts, Belgrade

Dr. Jelena Jovanović, Institute of Musicology SASA, Belgrade

MA Jovana Milovančević, Radio Belgrade

MA Marina Mladenović Mitrović, Institute for Literature and Arts, Belgrade

Dr. Danka Lajić Mihajlović, Institute of Musicology SASA, Belgrade

MA Tatjana Vujnović Pjevač, Faculty of Philosophy, Novi Sad

MA Ljubica Popović, Cultural Center Topola

MA Ana Savić, Institute for Literature and Arts, Belgrade

ТЕМЕ

1. Устанци, родоначелници и њихове тековине у усменој традицији

С обзиром на то да је Топола једна од престоница устаничке Србије (1804–1813), као и задужбински комплекс и меморијално место династије Карађоревих, предложена тема посвећена је бунама, устанцима, њиховим вођама и учесницима, родоначелницима породица, династија и њиховом разноврсном наслеђу (лични предмети, покућство, реликвије, задужбине, стваралаштво, преписка итд.).

Топола, Карађорђе и устаничко наслеђе су тежишта, али једновремено и поводи да се разматрања прошире и на адекватне теме у другим балканским и словенским културама.

Теми се може приступити из угла фолклористике, етномузикологије, етнокореологије, али и у дослуху са сродним научним дисциплинама (наука о књижевности и језику, етнологија, антропологија, историографија, историја уметности, археологија, архивистика, музеологија).

2. Винова лоза, грозђе и вино у словенским културама

Винова лоза, грозђе и вино неизоставни су део како традиционалних тако и савремених празника и обичаја: присутни су током животног циклуса (у оквиру крштења, свадбе, посмртних обичаја), календарских празника (Свети Трифун, Божић, Ускрс, слава) и посебних виноградарских празника и светковина, а имају своју примену и у магији и традиционалној медицини.

Део историје свакодневног живота представљају традиционалне технологије справљања вина и лозоваче, као и припремање јела од грозђа и виновог лишћа. Грозђе и вино били су део свакодневне и празничне исхране, а знања о преради и чувању грозђа и производа од грозђа, домаћим начинима конзервирања и заштити винограда пренесени су генерацијама.

Теми гајења винове лозе и прераде грозђа може се приступити из угла фолклористике у најширем смислу (како традиционалне и тако и савремене), затим из угла етномузикологије (грозђе и вино у традиционалним песмама), као и науке о књижевности и лингвистике (грозђе и вино у паремијама, фразеологији и терминологији виноградарства).

Предложена тема културе грожђа и вина може се обрадити и из перспективе других хуманистичких дисциплина: антропологије, историје (историја виноградарства и винарства), историје уметности (ликовне представе грожђа и вина), археологије као и туризмологије.

3. Савремена фолклористика

У оквиру теме могу бити представљени резултати актуелних теренских и архивских истраживања и радови који предлажу и испитују нове приступе и проблеме у свим фолклористичким областима, од народне књижевности, преко етнологије, антропологије, етномузикологије, етнокореологије, примењене лингвистике, па све до историје науке.

TOPICS

1. Uprisings, the founders of families/dynasties and their legacy in oral tradition

Given the fact that Topola is one of the capitals of Serbia in the time of the Uprising (1804–1813), as well as the endowment complex and the memorial place of the Karadjordjević dynasty, the proposed topic is devoted to rebellions, uprisings, their leaders and participants, the founders of families and dynasties and their various items of heritage (personal belongings, household objects, relics, endowments, works, correspondence, etc.).

Topola, Karadjordje and the Uprising heritage are the cornerstones, but also the reasons for expanding the deliberations in the direction of adequate topics in other Balkan and Slavic cultures.

The topic may be explored from the angle of folkloristics, ethnomusicology, ethnocoreology, but also in partnership with other related scientific disciplines (literature and language theory, ethnology, anthropology, historiography, art history, archaeology, archival science, museology).

2. Grapevine, grapes and wine in Slavic cultures

Grapevine, grapes and wine are an inextricable part of both traditional and contemporary holidays and customs: they are present

throughout the course of life (in baptism, weddings, funeral rites), annual holidays (St. Valentine, Christmas, Easter, Saint Patron's Day) and special viticultural holidays and feasts. They can also be used for magic and traditional medicine purposes.

Traditional wine and grape brandy making, as well as making food of grapes and grape leaves are part of everyday life history. Grapes and wine have been part of everyday and festive food, while the knowledge about processing and preserving grapes and grape products, domestic ways of conserving and protecting vineyards have been passed down through generations.

The topic of grapevine growing and processing grapes can be explored from the viewpoint of folkloristics in the broadest sense (both traditional and contemporary), ethnomusicology (grapes and wine in traditional songs) and literature and linguistics science, too (grapes and wine in proverbs, phraseology and viticulture terminology).

The proposed topic about grapes and wine culture can also be explored from the perspective of other humanistic disciplines: anthropology, history (viticulture and wine-making history), art history (grapes and wine artistic representations), archaeology and tourismology.

3. Contemporary folkloristics

The results of the ongoing fieldwork and archive research can be presented within the framework of this topic, alongside papers which propose or challenge new approaches or problems in any folkloristic sphere – from folk literature to ethnology, anthropology, ethnomusicology, ethnocoreology, applied linguistics and science history.

Богдан Дражета, Зорана Гуја

Институт за етнологију и антропологију, Филозофски факултет,
Универзитет у Београду;

Музичка академија, Универзитет у Сарајеву

Београд, Србија; Пале – Источно Сарајево, Република Српска

drazetab@gmail.com; zorana.g75@gmail.com

Култура узгоја и опевавања винове лозе међу појединим припадницима Срба, Хрвата и Бошњака у Србији и Босни и Херцеговини

Култура узгоја и опевавања винове лозе представља важан део традиционалне и савремене културе словенских и других група народа. Предмет нашег излагања биће приказ и анализа справљања производа од гроздја, као што су вино, ракија и сок код припадника дела јужнословенских народа – Срба, Бошњака и Хрвата – у Републици Србији и Босни и Херцеговини. Поред тога, биће контекстуализоване традиционалне песме које се везују за винову лозу код наведених народа у различитим регијама Босне и Херцеговине, као прилог предмету проучавања. Основни метод помоћу кога ће грађа бити прикупљена, уз теренски рад и претрагу релевантне литературе, јесте интервју полуструктурираног типа са појединим припадницима српског народа у горњем Срему, бошњачког народа у централној Херцеговини и хрватског народа у западној Херцеговини. Критеријум за одабир саговорника био је аматерско или професионално бављење узгојем винове лозе и поседовање одређених знања о овој пракси и појединим обредима који се уз њу везују. Овај етнолошки и антрополошки поглед с једне и етномузиколошки поглед с друге стране, показаће на који начин сарадња између две дисциплине доприноси ширем разумевању како традиционалне тако и савремене културе код дела јужнословенских народа, а што је, уопште узев, од значаја и за савремену српску фолклористику.

Садржај / Content

Биљана Анђелковић

Производња вина у манастирима Српске православне цркве:
„повратак традицији” или „излазак на тржиште”.....18

Вихра Баева

Почитта към Св. Богородица Троеручица в Арбанашкия
манастир „Успение Богородично”19

Иван Брборић

Прилог за историју српског винарства и виноградарства у XIX и
првој половини XX века20

Ана Банић Грубишић

Између индивидуалног веровања и достизања колективног
имунитета – наративи о вакцинама током ковид-19 пандемије
у РС.....21

Данијела Васић

Јапанско алкохолно пиће *sake* у најстаријим записима22

Тања Вићентић

Неколико важних питања везаних за Карађорђеву цркву у Тополи...23

Станиша Војиновић

Певања „на народну” у првој половини XIX века24

Татјана Вујновић Пјевач

Обредни, митски и историјски слојеви песме „Молитва Кара-
ђорђевице”25

Милан Вурдеља

Између „кубура и топова” с једне, те „скупоцјеног мита” с
друге стране: осврт на есеј *О стійоједесетогодишњици устанка*
Мирослава Крлеже.....26

Галя Степановна Грозданова-Радева

Фолклорът в творчеството на българските военни диригенти27

Варвара Добровольская

Похоронно-поминальная обрядность русских сел Республики
Татарстан (на примере Лаишевского и Чистопольского районов).....28

Наташа Дракулић Козић Медијаторска симболика винове лозе у српским усменим епским песмама	29
Богдан Дражета, Зорана Гуја Култура узгоја и опевавања винове лозе међу појединим припадницима Срба, Хрвата и Бошњака у Србији и Босни и Херцеговини	30
Марија Думнић Вилотијевић Мотив вина у жанру староградске музике у Србији.....	31
Драгана Ђурић Предзнаци смрти у народној култури Срба: традиција и савременост	32
Бранко Златковић Казивања и записи о пићима и пијењу из доба устанака	33
Иван Златковић Бесмислени поступци ликова у шaljивим приповеткама (прилози проучавању тематско-мотивске основе српске усмене прозе)	34
Barbara Ivančič Kutin Slovstvena folklor a med Slovenci v Terski dolini v Italiji.....	35
Милина Ивановић Баришић Грожђе и вино у народним обичајима.....	36
Дејан Илић Фолклорни лик херцега Стефана.....	37
Јелена Јовановић Вокална традиција и етногенетски процеси у области Јасеница.....	38
Светлана Королёва «Кто с камня на камень перепрыгнет». О редком сюжете состязания двух первопоселенцев.....	39
Саша Кнежевић Неколике напомене о стиху српских народних пјесама о четницима	40

Дејан Крстић	
Култ винове лозе у Тимоку и Заглавку.....	41
Дејан Крстић	
Предања о пореклу Хајдук Велька Петровића и о његовим односима са родбином у Црној Реци и Тимоку	42
Сања Лазаревић Радак	
Политички фолклор и методолошки изазови: пример дискурзивно- митолошке анализе биографије Јосипа Броза Тита.....	43
Мария Львовна Ковшова	
Собственные имена антропонимы в составе русских загадок и паремий: функциональный, структурно-семантический и культурологический анализ	44
Данка Лајић Михајловић	
Дискографија „Музике Краљеве гарде” као извор за проучавање српске народне музике.....	45
Suzana Marjanić	
Susret Nodilove mitologije prirode i suvremene kulturne animalistike – staro u novom ili obrnuto	46
Бранкица Марковић	
Турцизми у виноградарској лексици	47
Jelena Marković	
Žanrovi straha i njegovih šutnji u (post)konfliktnim zajednicama	48
Александра Матић	
Сакралне и књижевне димензије репрезентације простора винограда у усменом и писаном стваралаштву.....	49
Сара Матин, Јована Тодоровић	
Савремена фолклористика и симулакрум: о постмодерном приступу етно-туризму.....	50
Мирјана Менковић	
Трансформација <i>лаичке орнаменталне композиције</i> у српским народним ношњама централно-балканског простора у 20. веку	51

Јована Милованчевић

Приповедно обликовање портрета принца Томислава
Карађорђевића кроз сећања тополске заједнице.....52

Ана Милошевић

О јунацима и гробовима: Манастир Пиносава између легенде и
историје.....53

Данијела Митровић

Питање формулативности староенглеске епике54

Марина Младеновић Митровић

Војислав Јовановић Марамбо и проблем плагијата: случај
Станоја Мијатовића55

Драгољуб Перић

Након себе си омен оставији: стратегије концептуализације
„историјског” и „биографског” времена у устаничкој епици
Филипа Вишњића56

Бранко Пјевећ

Примјењена етнологија и антропологија у специјалним условима...57

Љубинко Раденковић

Симболика бачве у народној култури – неке словенске паралеле.....58

Татјана Савелјева

Вино в современных социокультурных практиках: дегустации59

Ана Савић

Елементи карневализације у српској шaljивој народној причи и
шaljивој фолклорној анегдоти.....60

Снежана Самарџија

Савила се бела лоза винова. Симболика винове лозе у српском
усленом стваралаштву.....61

Биљана Сикимић

Винова лоза и вино: сакрална и профана перспектива
традиционалне загонетке62

Марко Стојановић

Вашар у Тополи – изградња идентитета путем употребе наслеђа63

Милица Стојановић	
Један поглед на лексику <i>Искусног ѿодрумара</i> З. Орфелина.....	64
Бошко Сувајџић	
Ко, како и зашто пије вино у народној поезији	65
Ирена Медар-Тања	
Конструкција братства и јединства кроз културно-умјетнички аматеризам на примјеру КУД/АНИП „Веселин Маслеша” Бања Лука.....	66
Веселка Тончева	
„Сътворената” традиција: Нови празници и фестивали на лозето, гроздобера и виното	67
Драгана Цвијовић	
Збирна именица <i>грожђе</i> као синтаксичко-семантичка компонента терминолошких синтагми и фразеолошких јединица у српском језику	68
Ана Чугуровић	
Пијење вина из српске књижевности. Анализа прича о вину које су описивале и обликовале свакодневицу	69
Јулија Шкураток	
Граница между славјанским и финно-угорским в демонологији коми-пермяков	70
Марина Штетих	
Вино као део исхране у црквеном и световном животу средњовековне Србије	71

Међународни научни скуп
Савремена српска фолклористика X
Топола, 18–20. јун 2021.

На корицама

Крст проте Атанасија Буковичког, XVII–XVIII век, дрворез, својина
Историјског музеја Србије.

Мозаик Победе Светог Ђорђа над аждајом изнад улазних двери
Цркве Светог Ђорђа на Опленцу.

Берба грозђа у винограду на Опленцу у другој половини XX века
(фото Миленко Росић, илустрација из књиге Игора Петровића,
Ойленачка берба, Топола, 2013).

Вински подрум, фотографија из књиге Игора Петровића,
Ойленачка берба, Топола, 2013.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

398(048)
82.09:398(048)

**МЕЂУНАРОДНИ научни скуп Савремена
српска фолклористика (10 ; 2021 ; Топола)**

Књига резимеа = Book of abstracts ; и Програм скупа
= and Program / Међународни научни скуп Савремена српска
фолклористика 10, Топола, 18-20. јун 2021. = International
Scientific Conference Contemporary Serbian Folkloristics 10, Topola,
June 18-20, 2021 ; [уредници Јелена Јовановић ... и др.]. - Београд
: Удружење фолклориста Србије : Универзитетска библиотека
"Светозар Марковић" ; Топола : Културни центар, 2021 (Аранђеловац
: Бурђевдан). - 78 стр. ; 17 cm

Текст на више језика. - Тираж 60.

ISBN 978-86-7301-166-0 (УБСМ)

а) Фолклористика - Апстракти

COBISS.SR-ID 40777481
COBISS.SR-ID 30543113